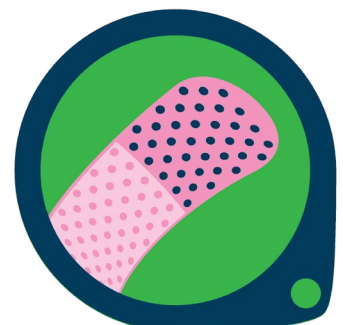

FÆRNI- MERKIN

Yfirlitshefti

FÆRNIMERKIN

Yfirlitshefti

Færnimerkin: Yfirlitshefti

@ Bandalag íslenskra skáta
Bandalag íslenskra skáta, Reykjavík 2019

Ritstjórn: Dagskrárráð BÍS
Þýðing og staðfærsla: Þórhallur Helgason
Hönnun og umbrot: Ragnheiður Ásta Valgeirsdóttir

Merki og myndefni: Notkun og birting með leyfi rétthafa
Scouterna - the Guides and Scouts of Sweden

1. prentun apríl 2019

Bandalag íslenskra skáta
Hraunbæ 123 - 110 Reykjavík
Sími: 550 9800 - skatar@skatar.is - www.skatarnir.is - www.skatamal.is

Bandalag íslenskra skáta 2019

YFIRLIT

Inngangur	6
Yfirlit færnimerkja	8
Aðstoðarkokkur	16
Alþjóðaskátun: Hitta	23
Alþjóðaskátun: Hlusta	22
Alþjóðaskátun: Læra	22
Á kafi	28
Bál	13
Binda	13
Bjarga	11
Blogga	21
Byggja	17
Endurvinna	20
Flokka	20
Góðborgari	24
Heimsborgari	24
Hjálpa	10
Hnífurinn	32
Hnýta	14
Kokkur	16
Laga	18
Leysa	13
Lífsskoðun	31

Logi	12
Lýðræði	11
Meistarakokkur	17
Náttúrulega	25
Neisti	12
Nýliðun	29
Plástra	10
Ramba	15
Rata	15
Róður	28
Sjónlist	19
Skapa	18
Spjalla	21
Starsýnt	30
Sviðslist	19
Sögin og öxin	32
Uppi á fjalli	26
Úti á vatni	25
Úti í bæ	27
Úti í skógi	26
Úti í snjónum	27
Vatn	29
Veður	30
Þá og nú	23

INNGANGUR

Kæri sveitarforingi,

1. apríl 2019

Í janúar 2018 hófst Dagskrárráð handa við að skoða grundvöll og áhuga sveitarfóringja á því að innleiða hvatakerfi þar sem skátarnir gætu unnið sér inn merki með fyrirfram ákveðnum dagskrárgrun. Dagskrárráð setti niður helstu kosti sem slíkt hvatakerfi þyrfti að hafa og eftir rannsóknarvinnu komst ráðið að þeirri niðurstöðu að íslenskir skátar gætu vel nýtt hvatakerfi annarra skáta á Norðurlöndum og var talið að sænska hvatakerfið myndi henta okkur best að þessu sinni.

Færni merkin hafa verið notuð frá hausti 2018 og notkun þeirra verður endurskoðuð á tveggja ára fresti. Grunnur að merkjunum mun þó ekki breytast þó svo að sennilega muni viðbætur sjást reglulega og seinna meir íslensk útgáfa.

Það er okkar von að með merkjunum verði auðveldara fyrir skátana að setja sér krefjandi markmið og fái viðeigandi umbun fyrir.

Notkun verkefnagrunns

Merkin eru þess eðlis að einstakir skátar geta unnið að þeim á eigin vegum en einnig flokkurinn í heild sinni eða skátasveitin. Flokkurinn getur til dæmis sett sér markmið að vinna að einu til tveimur merkjum á önn. Merkin henta vel til þess að skapa dagskrárhring með 3-4 fundum og við hvetjum ykkur til að kafa vel ofan í viðfangsefni merkisins, nýta það sem þema í útilegum, dagsferðum og á fundum. Sveitarforinginn hefur fullt svigrúm til að skapa umgjörð og bæta við verkefnum sem tengjast þemanu. Það er mikilvægt að skátinn finni að hann hafi virkilega unnið sér inn fyrir merkinu og geti borið það með stolti.

Afhending merkja

Það er sveitarforingi eða dagskrárforingi félagsins sem staðfestir að unnið hafi verið fyrir merkinu. Við hvetjum ykkur til að búa til ykkar eigin hefðir í sveitinni eða í félaginu í kring um hvernig merkin eru afhent.

Búningur

Gert er ráð fyrir að merkin séu saumuð undir félagsmerki á hægri ermi. Staðsetning verður endurskoðuð í samræmi við nýjan búning 2019-2020.

Aldursviðmið

Efst á síðu hvers merkis er tillaga að aldursbili fyrir vinnu við merkin. Þetta er þó ekki regla og sveitarforinginn getur metið það hverju sinni. Einnig er ekkert aldurshámark á vinnu við merkin og getur hvaða starfandi skáti sem er unnið sér inn merki. Það er einnig á ábyrgð foringjans að ákveða frekari kröfur fyrir merkin fyrir sinn hóp, sum merki geta hljómað auðveld fyrir drótt- og rekkaskáta en þá er það foringjans og hópsins að gera verkefnið krefjandi og skemmtilegt.

Stigvaxandi merki

Nokkur merki eru stigvaxandi, til dæmis Plástra-Hjálpa-Bjarga. Til þess að fá hæsta stig þarf ekki að vinna sér sérstaklega inn fyrir þeim sem koma á undan, en það þarf að uppfylla kröfur undanfaramerkjanna. Þannig getur t.d. dróttskáti unnið sér beint inn fyrir Bjarga, án þess að fá Plástra og Hjálpa afhent á undan.

Pantanir

Skrifstofa BÍS tekur við pöntunum á merkjum og sér til þess að vinsæl merki séu alltaf til. Ef þörf er á miklu magni af einhverju merki getur verið 2ja-3ja vikna bið eftir merkjunum og því gott að panta þau með þeim fyrirvara.

Stuðningsefni

Ítarefni og verkefni tengd merkjunum auk tillagna að dagskrárhringjum verða aðgengileg á dagskrárvef BÍS, gert er ráð fyrir lífandi vef þar sem stöðugt er hægt að bæta við. Við hvetjum sveitarforingja til að senda okkur ítarefni sem þeir hafa sjálfir fundið eða búið til. Skátafélögum stendur til boða að fá bæklinga, plaköt og A4 blöð hjá skrifstofu BÍS til að gera merkin aðgengileg og sýnileg í skátaheimilinu. A4 blöðin má einnig senda heim með skátunum til eignar.

Stuðningur

Til að kynnast merkjunum betur hvetjum við sveitarforingja til að mæta á stuðningskvöld í september og janúar, einnig má leita beint til dagskrárráðs eða erindreka BÍS.

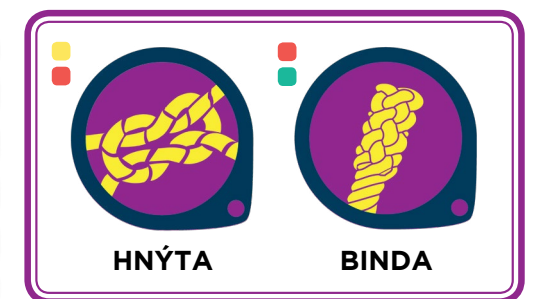
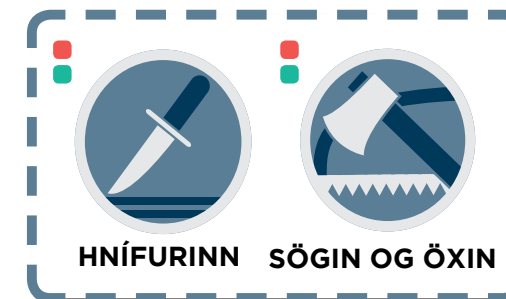
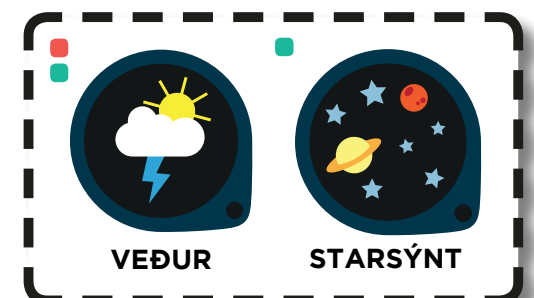
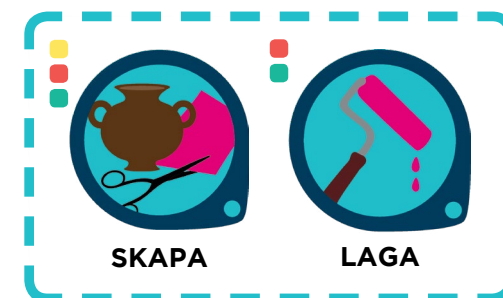
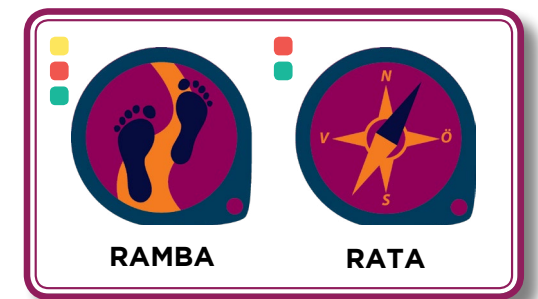
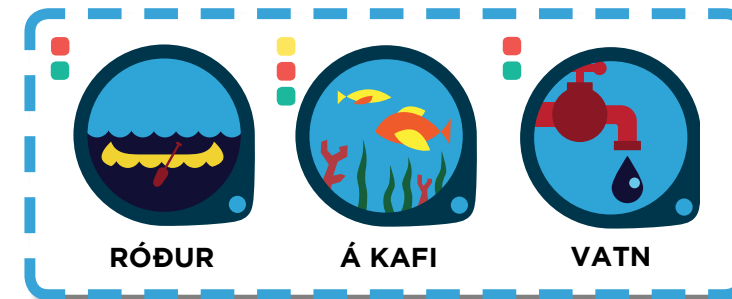
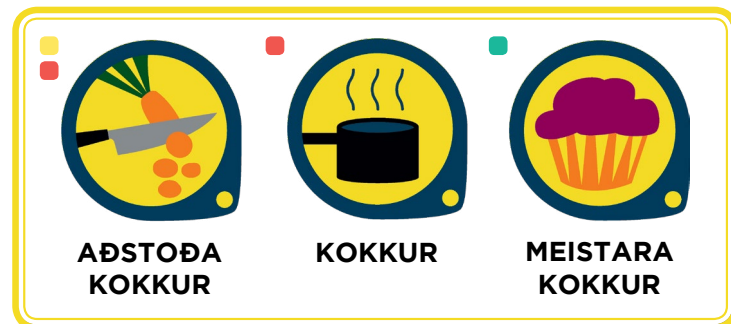
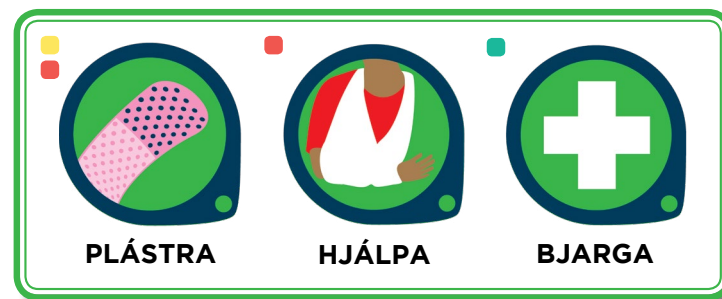
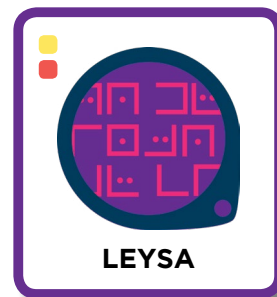
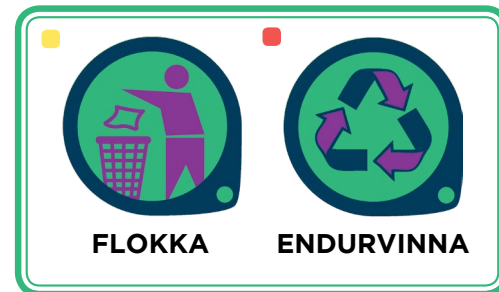
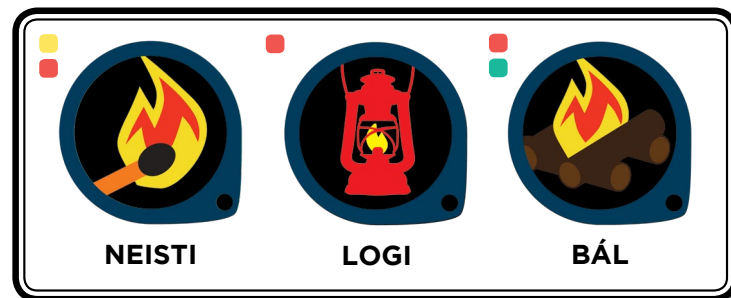
Með bestu kveðju og von um kraftmikið skátastarf
Fyrir hönd dagskrárráðs og stjórnar BÍS

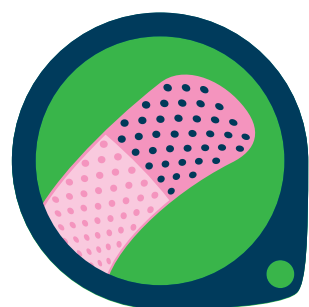
FÆRNIMERKIN

Drekaskátar
Fálkaskátar
Dróttaskátar

Stigvaxandi merki:
Merki í sama þema:
Stök merki:

PLÁSTRA

Forsenda þess að vera skáti og geta tekið þátt í hinum ýmsu ævintýrum er að vita hvað skal gera ef slys og óhöpp verða. Það er mikilvægt að allir í flokknum viti á að gera þegar einhver meiðir sig eða slasast og það er hughreystandi að vita að vinir þínir viti hvað skal gera ef þú meiðir þig í ævintýrum ykkar í skátunum.

Reynir á: • Lausnaleit • Líkamlegt atgervi • Samvinnu • Að hugsa vel um eigin líkama

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Plástra“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Hvernig meðhöndla skal minni sár og skurði.
- ☐ Hvernig á að búa um og hækka upp særða útliminn.
- ☐ Vita hverjir eru mikilvægustu hlutirnir í sjúkrakassanum og hvernig á að nota þá.
- ☐ Hvernig hægt er að fyrirbyggja nuddsár (eins og hælssári) og hvernig á að meðhöndla þau.
- ☐ Hvernig á að hringja á sjúkrabíl, slökkvilið og lögreglu og hvaða upplýsingar þarf að gefa upp þegar hringt er.

HJÁLPA

„Hjálpa“ er framhald af færnimerkinu „Plástra“. Hér lærir þú hvernig hægt er að hjálpa slösuðum, hvað þarf til að veita fyrstu hjálp og hvernig hægt er að koma í veg fyrir að einhver slasi sig. Áður en haldið er af stað að nema ókunn lönd er mikilvægt að vera viðbúin/n og kunna að meðhöndla áverka og slys

Reynir á: • Lausnaleit • Líkamlegt atgervi • Samvinnu • Að hugsa vel um eigin líkama

Kröfur: Til að fá færnimerkin „Hjálpa“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum það sem „Plástra“ krefst af þér, ásamt að kunna skil á eftirfarandi:

- ☐ Að forgangsraða miðað við ABCD.
- ☐ Að losa um öndunarveg og framkvæma blástursmeðferð.
- ☐ Að leggja í hliðarlegu.
- ☐ Að vita hvaða neyðarhjálparbúnað skal hafa með í göngur.
- ☐ Sýna að þú getir séð um eigið persónulegt hreinlæti í tjalduútilegu.
- ☐ Þekkja einkenni næringar- og vökvaskorts og vita hvernig má koma í veg fyrir hann.
- ☐ Að búa um tagnaðan ökkla.

BJARGA

„Bjarga“ er framhald af færnimerkinu „Hjálpa“. Til að hjálpa einhverjum í mikilli neyð er mikilvægt að hafa bæði færni og þekkingu til að bregðast rétt við. Auk þess þurfa þeir sem vinna að merkinu að geta haft góða yfirsýn yfir slysstað

Reynir á: • Lausnaleit • Líkamlegt atgervi • Að hugsa vel um eigin líkama • Samvinnu

Kröfur: Til að fá færnimerkin „Bjarga“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum það sem „Hjálpa“ krefst af þér, ásamt að kunna skil á eftirfarandi:

- ☐ Kunna að lesa í slysstað, forgangsraða og útdeila verkefnum.
- ☐ Kunna að slökkva eld á logandi manneskju.
- ☐ Vita hvernig á að meðhöndla stærri brunasár.
- ☐ Kunna að veitablásturmeðferð og hjartahnoð.
- ☐ Vita hvernig á að meðhöndla beinbrot.
- ☐ Vita hvernig á að meðhöndla meðvitundarleysi vegna ölvunar, eitrunar, blóðsykurfalls hjá sykursjúkum eða vegna flogaveikiskasts.
- ☐ Vita hvernig á að meðhöndla kalsár og hvernig skal greina og meðhöndla ofkælingu.

LÝÐRÆÐI

Lýðræði er, meðal annars, sú sýn að skoðanir allra séu jafn réttháar og að allir hafi sama rétt á að hafa áhrif á ákvarðanir sem varða hagsmuni heildarinnar. Til að lýðræði virki er mikilvægt að við höfum góðar og einfaldar leiðir til að taka sameiginlegar ákvarðanir. Hvernig er lýðræðinu háttaði þínum skátaflokki eða sveit?

Reynir á: • Eigin gildi • Gagnrýna hugsun • Samskipti • Skilning fyrir samfélaginu/heiminum

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Lýðræði“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Ræða í sveitinni þinni um lýðræði, hvernig raddir allra geta heyrst, hvernig best er að taka ákvarðanir o.s.frv.
- ☐ Vita hvernig skipulagi er háttað í skátafélaginu þínu, BÍS og Alheimssamtökum skáta.
- ☐ Hafa tekið þátt í einhverskonar kosningu t.d. í flokks/sveitarráðinu eða á aðalfundi skátafélagsins.
- ☐ Vita hvernig þú getur haft áhrif með því að skrifa ályktun eða tillögu til félagsstjórnar.
- ☐ Halda fund með sveitinni þinni sem hefur fyrirfram ákveðna dagskrá, fundarstjóra og ritara.
- ☐ Hafa prófað, með sveitinni/félagi ólíkar aðferðir til að komast að sameiginlegri niðurstöðu, t.d. með þankahríð.

NEISTI

Það er gott að vita hvernig hægt er, á einfaldan og öruggan hátt, að kveikja upp og viðhalda báli til að orna sér við, elda eða búa til notalega stemningu. Æfðu undirstöðuatriðin í meðferð elds með því að vinna að „Neisti“ færnimerkinu.

Reynir á: • Lausnaleit • Náttúruvitund • Samvinnu

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Neisti“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Kveikja á eldspýtu og nota hana til að kveikja upp í lukt eða báli.
- ☐ Vita hvað þú átt að gera ef þú brennir þig.
- ☐ Þekkja hætturarnar sem geta skapast af opnum eldi og ræða um hvernig á að haga sér nálægt honum.

BÁL

„Bál“ er framhald af færnimerkingu „Logi“. Með því að vinna að þessu merki nærðu góðum tókum á öllu sem viðkemur því að meðhöndla eld á ábyrgan hátt.

Reynir á: • Lausnaleit • Náttúruvitund • Samvinnu

Kröfur: Til að fá færnimerkin „Bál“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum það sem „Logi“ krefst af þér, ásamt að kunna skil á eftirfarandi:

- ☐ Finna eldivið/eldsneyti í náttúrunni og geta, með aðstoð vasahnífs og eldspýtna, kveikt upp góðan eld og látið hann loga lengi.
- ☐ Þekkja mismunandi báltegundir og vita hvaða aðferðir er best að nota við t.d. eldamennsku, fyrir varðeld eða til að hlýja sér við.
- ☐ Geta þekkt ólíkar trjátegundir og vita hvernig mismunandi viður hagar sér í eldi, t.d. hvaða viður gefur mesta hitann eða snarkar mest í.
- ☐ Hafa prófað að kveikja upp eld með öðru en eldspýtum/kveikjara, svo sem með stækkunargleri eða eldstáli.

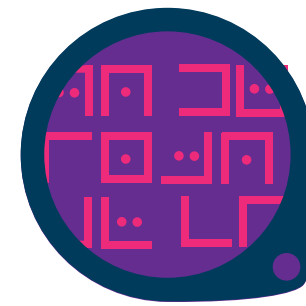
LOGI

„Logi“ er framhald af færnimerkingu „Neisti“. Þar nærðu betri tókum á handtókum sem beita þarf til að kveikja eld og hvernig á að umgangast hann á ábyrgan hátt, t.d. við eldamennsku, búa til stemningu eða til að hlýja sér.

Reynir á: • Lausnaleit • Náttúruvitund • Samvinnu

Kröfur: Til að fá færnimerkin „Logi“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum það sem „Neisti“ krefst af þér, ásamt að kunna skil á eftirfarandi:

- ☐ Vita hvað þarf til að fá eld til að loga vel (súrefni, hiti, eldsneyti) og prófa hvað gerist þegar einhver af þessum þáttum er ekki til staðar.
- ☐ Geta kveikt upp eld.
- ☐ Vita hvernig á að útbúa mat yfir opnum eldi á öruggan hátt, þ.e. hvernig á að koma í veg fyrir að eldurinn geti dreift sér og vera viðbúin/n að slökkva hann aftur.

LEYSA

Að reyna að leysa gátur, dulmál eða þrautir er skemmtileg áskorun fyrir flesta en það er ekki síður gaman að geta haft samskipti við aðra án þess að utanaðkomandi viti hvað þið eruð að segja, skrifa eða teikna.

Reynir á: • Hugmyndaflug og sköpun • Gagnrýna hugsun • Samskipti

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Leysa“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að læra á eða búa til tvær mismunandi tegundir af dulmáli eða „leynitungumáli“.
- ☐ Þú þarft bæði að leysa skilaboð frá öðrum og búa til þín eigin skilaboð með dulmálinu eða leynitungumálinu.
- ☐ Einnig þarftu að leysa verkefni og þrautir sem byggja á fjölbreyttum grunni eins og krossgátur, myndagátur, fjársjóðsleit eða sudoku.

HNÝTA

Snærisspotta eða reipi má nota á ótal skemmtilega vegu, sérstaklega úti í náttúrunni. „Hnýta“ kennir þér að leysa fjölbreytt verkefni með aðstoð snæris og hnúta.

Reynir á: • Lausnaleit • Hugmyndaflug og sköpun • Líkamleg áskorun

Kröfur: Til að fá færniþemur „Hnýta“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að geta hnýtt þrjá ólíka hnúta og vita til hvers hægt er að nota þá.

RAMBA

Sem skáti þarftu að vera ábyrgur og geta tekist á við ólíkar áskoranir. Því er mikilvægt að þér líði vel við nýjar og framandi aðstæður og vitir hvert á að halda og hvað á að gera hverju sinni.

Reynir á: • Gagnrýna hugsun • Lausnaleit • Náttúrulæsi • Samvinna

Kröfur: Til að fá færniþemur „Ramba“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að vita hvað þú átt að gera ef þú skyldir villast og hvernig þú getur aukið líkurnar á því að þú finnist.
- ☐ Þú þarft að vita hvar þú átt heima, kunna utanað símanúmer foreldris/forráðamanns þíns og hafa upplifað að vera ein/n í náttúrunni í skamma stund.

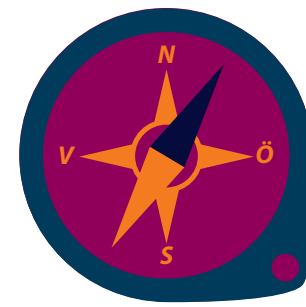
BINDA

„Binda“ er framhald á færniþemingu „Hnýta“. Hér æfirðu þig í að leysa þrautir og hvernig má nota snæri/reipi á fjölbreyttan og skemmtilegan hátt.

Reynir á: • Lausnaleit • Líkamleg áskorun • Hugmyndaflug og sköpun

Kröfur: Til að fá færniþemur „Binda“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum það sem „Hnýta“ krefst af þér, ásamt að kunna skil á eftirfarandi:

- ☐ Getu hnýtt fimm ólíka hnúta, notað þá til að leysa alvöru verkefni og vita við hvaða tilefni hvaða hnútur hentar best.
- ☐ Þekkja ólíkar tegundir af snæri og reipi og vita við hvaða tilefni er gott að nota hvaða tegund.
- ☐ Kunna að búa til taliu og nota hana til að lyfta, draga eða spenna eitthvað upp.

RATA

Áður en haldið er á vit ævintýrana í óbyggðum er mikilvægt að geta fundið félaga sína og vera fær um að rata. „Rata“ er framhald af færniþemunni „Ramba“ og fræðir þig um þau tæki og tól sem hjálpa þér til við rötun og ratvísi.

Reynir á: • Gagnrýna hugsun • Lausnaleit • Náttúrulæsi • Samvinna

Kröfur: Til að fá færniþemur „Rata“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum það sem „Ramba“ krefst af þér, ásamt að kunna skil á eftirfarandi:

- ☐ Skilja samspil landakorta og náttúrunnar og þekkja helstu tegundir landakorta.
- ☐ Getu notað mismunandi tegundir af landakortum, í mismunandi skölum, til að rata og finna eigin staðsetningu, bæði í byggð og náttúru.
- ☐ Vita hvar þú getur fundið landakort og gervitunglamyndir á netinu.
- ☐ Kunna að nota áttavita og nota hann til að finna höfuðáttir og taka stefnu á leiðarenda.
- ☐ Kunna aðrar leiðir til að finna höfuðáttir, t.d. með úri, pólstjörnunni eða ummerkjum í náttúrunni.
- ☐ Hafa prófað og þekkja grunnvirkni GPS tækja, ef þú hefur aðgang að því.

AÐSTOÐARKOKKUR

Matur er ekki bara öllum nauðsynlegur, að taka þátt í að búa hann til er líka afar spennandi og skemmtilegt verkefni, með fullt af möguleikum! Hér færðu tækifæri til að læra hvernig á að elda einfaldan mat og að geta gert það sjálf/ur.

Reynir á: • Að hugsa vel um eigin líkama • Samvinnu • Gagnrýna hugsun • Samfélagsvirkni

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Aðstoðarkokkur“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að vita um mikilvægi hreinlætis þegar kemur að matargerð.
- ☐ Þú þarft að taka þátt í að búa til mat, bæði innan- og utandyra, t.d. með prímus.
- ☐ Með aðstoð foringja þarftu að geta fylgt einfaldri uppskrift og taka virkan þátt í matargerðinni, frá upphafi til enda, þar til rétturinn er tilbúinn.

KOKKUR

„Kokkur“ er framhald af færnimerkinu „Aðstoðarkokkur“. Hér færðu að taka þátt í skipulagningu fyrir matargerð og elda flóknari rétti á mismunandi vegu.

Reynir á: • Að hugsa vel um eigin líkama • Samvinnu • Gagnrýna hugsun • Samfélagsvirkni

Kröfur: Til að fá færnimerkin „Kokkur“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum það sem „Aðstoðarkokkur“ krefst af þér, ásamt að kunna skil á eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að skipuleggja matseðil fyrir helgarútilegu.
- ☐ Þú þarft að geta fylgt uppskriftum og eldað mat með fjölbreyttum hráefnum, bæði innandyra og úti yfir opnum eldi.
- ☐ Þú þarft einnig að þekkja hvað hefur áhrif á geymsluþol hráefna og hvernig er best að geyma þau svo hráefnin endist sem lengst.

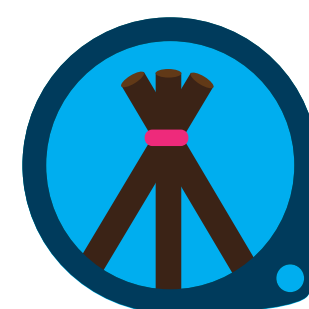
MEISTARAKOKKUR

„Meistararakokkur“ er framhald af færnimerkinu „Kokkur“. Hér er áherslan á að fræðast enn meira um mat og matargerð auk þess að verða enn færari sjálfur í matargerðarlistum.

Reynir á: • Að hugsa vel um eigin líkama • Samvinnu • Gagnrýna hugsun • Samfélagsvirkni

Kröfur: Til að fá færnimerkin „Meistararakokkur“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum það sem „Kokkur“ krefst af þér, ásamt að kunna skil á eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að skipuleggja matseðil fyrir vikulanga útilegu, tvær helgar eða sambærilegt.
- ☐ Það felur í sér að gera kostnaðaráætlun, velja mat sem er við hæfi fyrir tilefnið, auk þess að hafa í huga geymslu á honum miðað við gildistíma, næringargildi, hollustu og eldunaraðferðir.
- ☐ Ekki gleyma að athuga hvort einhver í hópnum er með matarofnæmi eða er t.d. grænkeri. Að sjálfsögðu þarf líka að huga að mannúðar- og réttlætissjónarmiðum þegar maturinn er valinn.

BYGGJA

Að byggja eitthvað stórt og nytsamlegt er skemmtileg áskorun. Það er frábær leið til að æfa sig í skipulagningu og til að finna nýjar og spennandi lausnir. Það er ekki verra að geta byggt eitthvað sem allur flokkurinn getur haft gaman af.

Reynir á: • Lausnaleit • Líkamleg áskorun • Hugmyndaflug og sköpun • Samvinnu

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Byggja“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að taka þátt í að skipuleggja og byggja stóra trönubyggingu, t.d. þrautabraut, aparólu, hengirúm eða hlið á skátamóti.
- ☐ Fyrsti hluti verkefnisins er að hanna bygginguna, t.d. með því að teikna hana upp eða búa til líkan.
- ☐ Næst skal skipuleggja hvernig framkvæma á verkið og hvaða verkfæri og efniðvið þarf til.
- ☐ Að byggingu lokinni er svo tilvalið að leyfa öðrum að prófa hvernig til tókst. Ekki gleyma að ganga vel frá.

SKAPA

Að búa til eitthvað frumlegt með eigin höndum er bæði skemmtileg áskorun og ekki síður frábær leið til að aftengja sig frá stað og stund og vera einn með sjálfum sér í sköpuninni.

Reynir á: • Líkamleg áskorun • Hugmyndaflug og sköpun • Samvinnu

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Skapa“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að búa til þrjá ólíka hluti, úr þrenns konar efnivið á þrjá ólíka vegu. Það getur t.d. verið sveitareinkenni, fuglahús, armband, matarpoki, hnífahulstur, úrklippubók o.s.frv. Þú þarft sjálf/ur að ákveða hvernig hlutirnir eiga að líta út og hvernig á að búa þá til.

LAGA

Flestir staðir verða mun meira aðlaðandi, spennandi og skemmtilegir ef þeim er vel við haldið. „Laga“ færnimerkið er frábær hvatning til að betrubæta t.d. nærumhverfi þitt, flokks/sveitarherbergið eða skátaheimilið. Á sama tíma ert þú og flokkurinn/sveitin þín að reyna á ykkur sjálf við raunverulegar aðstæður til að ná settu marki.

Reynir á: • Líkamleg áskorun • Hugmyndaflug og sköpun • Gagnrýna hugsun

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Laga“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að búa til, laga eða breyta einhverju í flokks/sveitarherberginu, skátaheimilinu, skátaskálanum eða nærumhverfinu.
- ☐ Byrjið á að fá hugmyndir að því hvað ykkur langar að gera áður en þið hefjist handa við að skipuleggja og útvega rétta efniviðinn.
- ☐ Ekki gleyma að fá leyfi hjá sveitarforingja/félagsforingja eða bæjaryfirvöldum áður en byrjað er á verkinu.
- ☐ Síðan er hafist handa við að, mála, smíða, bæta, sauma o.s.fv. miðað við verkefnið. Að lokum er svo gott að endurmeta hvernig til tókst.

SVIÐSLIST

Með því að taka þátt í leiksýningu þjálfarðu þig á mörgum sviðum, t.d. að tjá þig, sýna tilfinningar og áræðni í að koma fram fyrir aðra. Það krefst bæði undirbúnings og hugrekks. Að setja upp leiksýningu með flokknum/sveitinni er frábær leið til að kynnst hvort öðru betur og vinna betur saman. Það gæti verið tækifæri til fjáröflunar að setja upp stóra sýningu og selja inn á hana.

Reynir á: • Samvinnu • Leiðtogahæfni • Sjálfsvitund og sjálfsálit • Hugmyndaflug og sköpun

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Sviðslist“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að taka þátt í að setja upp leiksýningu eða leikþátt sem er svo sýndur öðrum. Þú tekur annað hvort þátt í öllum þessum þáttum eða einbeittir þér að einhverjum einum þeirra, t.d. að vera leikstjórinn, skrifa handritið eða sjá um sviðsmyndina. Það felur í sér þáttöku í eftirfarandi:
- ☐ Búa til handrit, annað hvort frumsamið eða byggt á eldri sögu.
- ☐ Útbúa leikmynd, umhverfi og leikmuni.
- ☐ Æfingar, á þínu framlagi og í heild með öllum sem koma að verkinu.
- ☐ Endurmeta hvernig til tókst, með öllum hópnum, eftir frumsýningu.

SJÓNLIST

Að taka upp kvikmynd er skemmtilegt og fjölbreytt verkefni. Hér færðu m.a. tækifæri til að reyna fyrir þér sem leikari, læra um tæknina á bak við kvikmyndagerð, vera skapandi og listræn/n og láta reyna á leikstjórahæfileika þín. Ef afraksturinn er góður er örugglega hægt að senda myndina inn í stuttmyndasamkeppni. Kannski er þetta upphafið að farsælum ferli í kvikmyndabransanum!

Reynir á: • Lausnaleit • Leiðtogahæfi • Sjálfsvitund og sjálfsálit • Hugmyndaflug og sköpun

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Sjónlist“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að taka þátt í að búa til kvikmynd. Það felur í sér að skrifa handrit, finna tökustaði og leikmuni, æfa, leika, taka upp og svo klippa til myndina.
- ☐ Þú tekur þátt í öllum þessum þáttum eða einbeittir þér að einhverjum einum, skrifar handritið, leikstýrir eða ert tökumaður.
- ☐ Myndin þarf að vera um fimm mínútna löng og vera tekin upp á mismunandi stöðum. Að sjálfsögðu þurfið þið svo að sýna öðrum afraksturinn.
- ☐ Að lokum þarf allur hópurinn að endurmeta hvernig til tókst.

FLOKKA

Við eigum aðeins eina jörð og til þess að við sem hana byggjum, getum notið hennar sem lengst er mikilvægt að við göngum vel um hana. Skátar taka virkan þátt í að reyna að vernda jörðina og viðhalda henni og það er best gert með því að vita hvernig við höfum áhrif á hana og hvað við getum gert til að minnka skaðleg áhrif okkar.

Reynir á: • Virkni í samfélaginu • Náttúruvitund • Eigin gildi

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Flokka“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þekkja til hvernig við höfum áhrif á náttúruna og sýna að þú leggur þitt af mörkum til að vernda hana.
- ☐ Ræddu við flokkinn/sveitina þína um hvað þú notar rafmagn í dags daglega og gerðu lista yfir það hvernig þú getur minnkað notkunina. Eftir t.d. mánuð, skaltu skoða listann aftur og athuga hvernig þér hefur gengið.
- ☐ Standa, ásamt flokknum/sveitinni, fyrir hreinsunarátaki þar sem þið safnið rusli úti eða hjá fyrirtæki og gefið eða seljið allt sem er nýtilegt.
- ☐ Kynntu þér umhverfismerkin á mismunandi vörum með flokknum/sveitinni þinni og foringja. Lærðu þrjú algengustu merkin og hvað þau standa fyrir.

ENDURVINNA

„Endurvinnna“ er framhald af færnimerkinu „Flokka“. Við eigum aðeins eina jörð og til þess að við sem hana byggjum getum notið hennar sem lengst er mikilvægt að við göngum vel um hana. Skátar taka virkan þátt í að reyna að vernda jörðina og viðhalda henni og það er best gert með því að vita hvernig við höfum áhrif á hana og hvað við getum gert til að minnka skaðleg áhrif okkar.

Reynir á: • Virkni í samfélaginu • Náttúruvitund • Eigin gildi

Kröfur: Til að fá færnimerkin „Endurvinnna“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum það sem „Flokka“ krefst af þér, ásamt að kunna skil á eftirfarandi:

- ☐ Vita hvað verður um ruslið eftir að þú hefur sett það í rétta flokkunartunnu.
- ☐ Kynntu þér hversu mikið af náttúruauðlindum (t.d. rafmagn eða vatn) þarf til að framleiða tilteknar vörur, t.d. mat, föt eða rafmagnstæki, og ræddu við flokkinn/sveitina þína hvernig þið getið haft áhrif á það hvaða vörur þið notið.
- ☐ Vita hvar í nágrenni þínu er hægt að kaupa notaða hluti og ræða við flokkinn/sveitina þína um hvað er hægt að nota aftur, t.d. föt, húsgögn, tjöld, leikföng, mataráhöld og gleraugu.
- ☐ Kynntu þér um hve langan veg þarf að flytja matvæli áður en þau koma í matvörubúðir og hvaða áhrif það hefur á hvaða mat þú velur að kaupa.

SPJALLA

Það eru um 40 milljón skátar í heiminum, en hversu mörgum skátum ertu raunverulega í samskiptum við? Margir þeirra eru á netinu og því er tilvalið að reyna að hafa samband við einhverja þeirra til að fræðast um hvað þeir eru að gera og hvað þeir telja mikilvægast í sínu skátastarfi.

Reynir á: • Skilningur á samfélaginu/heiminum • Samskipti • Lausnaleit • Eigin gildi

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Spjalla“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að nota netið til að eiga samskipti við aðra skáta á Íslandi eða annars staðar í heiminum.
- ☐ Kynntu þér t.d. JOTA/JOTI sem er haldið árlega. Á skátamótum, námskeiðum eða öðrum viðburðum hittir maður líka aðra skáta sem gæti verið gaman að halda sambandi við í gegnum samfélagsmiðla.
- ☐ Þú getur líka leitað að áhugaverðum skátum eða spjallrásum fyrir skáta sem væri áhugavert að taka þátt í.
- ☐ Skátasveitin/flokkurinn getur t.d. komið sér saman um, skemmtilegar spurningar sem hægt er að spyrja aðra til að fræðast betur um þá. Virkni þín í þessum samskiptum þarf aðvera að minnsta kosti þrír mánuðir.

BLOGGA

Með því að skrásetja samviskusamlega það sem við gerum er auðveldara að muna eftir skemmtilegum viðburðum og ævintýrum. Með því að halda úti opinni dagbók um það sem þú ert að gera í skátastarfi gefst fullkomið tækifæri til að sýna og segja öðrum frá því sem þú ert að fást við.

Reynir á: • Sjálfsvitund og sjálfsálit • Skilningur á samfélaginu/heiminum • Samskipti • Hugmyndaflug og sköpun

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Blogga“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að skrásetja á stafrænu formi að eigin vali það sem þú gerir í skátastarfi í að minnsta kosti tvo mánuði, t.d. með því að búa til blogg, vefsíðu eða instagram síðu.
- ☐ Notaðu bæði texta og myndir (en með leyfi allra þeirra sem eru á myndunum áður en þú birtir þær).
- ☐ Ræddu reglulega við aðra í flokknum/sveitinni um það hvernig gengur og reyndu einnig að meta, með aðstoð foringja þíns, hvernig tekst til og hvernig þér finnst að deila reynslu þinni með öðrum á opinberum vettvangi.

ALÞJÓÐASKÁTUN: LÆRA

Skátahreyfingin er alþjóðleg hreyfing með um 40 milljón skáta í meira en 160 löndum. Að kynna sér skátastarf í öðrum löndum og menningu þeirra er mikilvægur hluti af skátastarfi. Þannig stuðlum við að friði í heiminum og gagnkvæmum skilningi á milli fólks frá ólíkum þjóðum og löndum.

Á skatamal.is, wagggs.org og scout.org má finna upplýsingar og tengla á skátabandalög víðsvegar um heiminn.

Reynir á: • Skilning á samfélaginu/heiminum • Eigin gildi • Sjálfsvitun og sjálfsálit

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Alþjóðaskátun: Læra“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Kynntu þér hvernig það er að vera skáti í öðru landi og hvað það felur í sér.
- ☐ Þú getur t.d. athugað hvað skátar í viðkomandi landi gera í sínu skátastarfi og hvað er líkt og ólíkt miðað við þitt skátastarf. Hvað eru margir skátar í viðkomandi landi, á hvaða aldri þeir eru, hvaða skátasambönd eru starfandi í landinu, hvernig er skátafélúturinn og merkin þeirra?
- ☐ Kannnski er einhver í flokknum/sveitinni þinni sem hefur stundað skátastarf í öðru landi og getur sagt frá því.
- ☐ Til að fá merkið þarftu að gera meira en lesa og spjalla. Hlustaðu t.d. á tónlist frá landinu, eldaðu mat, föndraðu dýr eða náttúru úr leir eða pappamassa, teiknaðu myndir af landinu eða lærðu þjóðdansa þess, o.s.fv.

ALÞJÓÐASKÁTUN: HLUSTA

Skátahreyfingin er alþjóðleg hreyfing með um 40 milljón skáta í meira en 160 löndum. Samskipti við skáta annars staðar í heiminum er mikilvægur hluti af skátastarfi. Þannig stuðlum við að friði í heiminum og gagnkvæmum skilningi á milli fólks frá ólíkum þjóðum og löndum auk þess sem við fáum frábært tækifæri til að kynna nýjum vinum frá framandi löndum.

Reynir á: • Skilning á samfélaginu/heiminum • Samskipti • Sjálfsvitun og sjálfsálit

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Alþjóðaskátun: Hlusta“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að kynna þér önnur lönd og menningu þeirra. Hafðu samband, ein/n eða með flokknum/sveitinni þinni, við aðra skátaflokk eða sveitir erlendis. Í gegnum þessi samskipti skaltu kynna þér menningu landsins, íbúa, skátastarf í landinu o.s.frv. Samskiptin geta verið hvort heldur sem er í gegnum netið eða venjulegar bréfaskriftir.
- ☐ Fáðu aðstoð við að finna skáta í öðrum löndum til að komast í samband við hjá Alþjóðaráði eða á skrifstofu BÍS.
- ☐ Á meðan samskiptin vara skaltu reglulega, bæði ein/n og með flokknum/sveitinni þinni, ígrunda hvað þið hafið spjallað um, hvernig ætli það sé að búa í hinu landinu o.s.frv.

ALÞJÓÐASKÁTUN: HITTAST

Skátahreyfingin er alþjóðleg hreyfing með um 40 milljón skáta í meira en 160 löndum. Að hitta skáta frá öðrum löndum er mikilvægur hluti af skátastarfi. Þannig stuðlum við að friði í heiminum og gagnkvæmum skilningi á milli fólks frá ólíkum þjóðum og löndum auk þess sem við fáum frábært tækifæri til að kynna nýjum vinum frá framandi löndum.

Reynir á: • Skilning á samfélaginu/heiminum • Samskipti • Sjálfsvitun og sjálfsálit

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Alþjóðaskátun: Hittast“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að heimsækja skáta í útlöndum, eða taka á móti skátahópi frá öðru landi sem heimsækir Ísland.
- ☐ Þú þarft að eiga í samskiptum við skátahópinn bæði fyrir og eftir heimsóknina til að skipuleggja ferðina og þá dagskrá sem þið ætlið að gera saman á meðan dvölinni stendur.
- ☐ Einnig skaltu fræðast um menningu skátahópsins, siði, áhugamál, skoðanir, skólamál o.s.frv. Fræddu þá um Ísland og ræðið hvað það er sem aðgreinir ykkur og hvað þið eigið sameiginlegt.
- ☐ Þegar heimsókninni er lokið þarftu að endurmeta með flokknum/sveitinni þinni og foringja og ræða hvernig til tókst og hvers þú varðst vísari.

ÞÁ OG NÚ

Það er mikilvægt að þekkja sögu og þróun skátahreyfingarinnar til að skilja betur hugmyndafræðina á bak við skátastarf og til að skilja af hverju skátar gera það sem þeir gera. Skátahreyfingin hófst fyrir meira en 100 árum síðan í Bretlandi og er í dag stærstu æskulýðssamtök í heiminum.

Reynir á: • Skilning á samfélaginu/heiminum • Eigin gildi • Gagnrýna hugsun

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Þá og nú“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að þekkja hvernig og hvers vegna skátastarf hófst, hvað skátar gerðu í starfi sínu sem við gerum enn í dag og hvernig þróun samfélagsins hefur mótað skátahreyfinguna.
- ☐ Kynntu þér helstu merkisdaga í sögu skátahreyfingarinnar og hvers vegna við höldum þá hátíðlega.
- ☐ Kynntu þér m.a. WOSM, WAGGGS, BÍS og skátafélagið þitt.
- ☐ Berðu saman sögu skátafélagsins þíns og sögu annars skátafélags á Íslandi.
- ☐ Berðu saman skátalög og skátaheit þá og nú. Af hverju heldurðu að þau hafi tekið breytingum? Hvernig heldur þú að þau muni líta út árið 2100?

GÓÐBORGARI

Eitt æðsta markmið skátahreyfingarinnar er að stuðla að betri heimi. Að hugsa um hag annarra, sýna góðvild og vera hjálpsamur kann að virðast sjálfsgætt en við þurfum stundum að minna okkur á hvernig við getum best komið að gagni og hjálpað samborgurum okkar. Að gera góðverk er þegar þú gerir eitthvað sem hjálpar öðrum eða léttir þeirra lund, án þess að þurfa að gera það eða fá fyrir það umbun.

Reynir á: • Virkni í samfélaginu • Sjálfsvitun og sjálfsálit • Samskipti • Eigin gildi

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Góðborgari“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að ígrunda hvort og þá hvernig þú hefur gert góðverk.
- ☐ Þú þarft að ígrunda hvort og þá hvernig þú hefur gert góðverk.
- ☐ Haltu dagbók í fyrirfram ákveðinn tíma, sem þú ákveður í samráði við flokkinn/sveitina þína og foringja. Skrifaðu í hana, límdu í hana myndir sem þú tekur eða teiknaðu þau góðverk sem þú gerir á tímabilinu.
- ☐ Þið getið t.d. byrjað verkefnið á fundi, athugað framvindu á næstu tveimur fundum og endurmetið það svo á þeim fjórða.
- ☐ Markmiðið er að reyna að gera eitt góðverk á hverjum degi. Það er kannski ekki alltaf hægt en reyndu samt alltaf að finna einhverja leið til að hjálpa til og leggja hönd á plóg.

HEIMSBORGARI

Skátar eru virkir þátttakendur í samfélaginu og reyna að bæta það. Færnimerkið „Heimsborgari“ snýst um að gera eitthvað fyrir aðra og eitthvað sem hefur áhrif á samfélagið. Að hafa áhrif á samfélagið snýst ekki síður um að gera þig viðsýnni og breyta lífssýn þinni til frambúðar.

Reynir á: • Virkni í samfélaginu • Sjálfsvitun og sjálfsálit • Samskipti • Eigin gildi

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Heimsborgari“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft ásamt flokknum/sveitinni þinni, að gera eitt eða fleiri góðverk sem hafa áhrif á aðra. T.d. með því að standa fyrir fatasöfnun fyrir bágstadda, þrifa almenningssvæði í nærumhverfinu, stuðla að minnkaðri plastnotkun í sveitarfélaginu eða standa að herferð til að minnka bílaumferð í hverfinu þínu.
- ☐ Það mikilvægasta er að það sem þið gerið hafi góð áhrif á allt samfélagið og heiminn í heild sinni. Hafið bæjar/sveitaryfirvöld með í ráðum og mögulega fyrirtæki sem geta lagt hönd á plóg. Þegar verkefninu er lokið þurfið þið, ásamt foringja, að meta hvernig til hefur tekist og hvaða áhrifum verkefnið mun skila.

NÁTTÚRULEGA

Skátalíf er útilíf! Með því að kynnast náttúrunni í öllu sínu veldi og leggja sig fram við að þekkja umhverfi sitt og alla þá möguleika sem náttúran hefur að bjóða, verður bæði auðveldara og skemmtilegra að njóta útiverunnar.

Reynir á: • Eigin gildi • Hugmyndaflug og sköpun • Náttúruvitund

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Náttúrulega“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að þekkja til algengustu trjáa, plantna og dýra í nágrenni þínu. Það getur verið misjafnt eftir því hvar skátar á Íslandi búa og ættu foringjar að hjálpa til við að ákveða hvaða tré, plöntur og dýr sé nauðsynlegt að þekkja.
- ☐ Þú þarft einnig að vita hvar er hægt að finna upplýsingar um annað áhugavert sem þú sérð í náttúrunni.
- ☐ Þú þarft að þekkja til almannaréttar á Íslandi, hvað við megum og megum ekki gera í náttúrunni og hvernig við getum eytt tíma í henni án þess að skemma hana eða skilja eftir okkur ónauðsynleg ummerki.

ÚTI Á VATNI

Að vera úti í náttúrunni í hike-i eða í tjaldbúð getur verið stór áskorun. Það krefst góðrar skipulagningar, samvinnu og þess að þú getir tekið ábyrgð á sjálfum þér. Að auki getur það verið mjög ólíkt eftir árstíð og staðsetningu hverju sinni. „Úti“ færnimerkin eru fimm, þau eru fyrir öll aldursstig og eru breytileg eftir umhverfinu. Veldu eitt þeirra til að vinna að – eða bara öll (en þó bara eitt í einu).

Reynir á: • Samvinnu • Samskipti • Náttúruvitund • Að hugsa vel um eigin líkama • Líkamlega burði • Sjálfsvitun og sjálfsálit

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Úti á vatni“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að taka þátt í hike-i þar sem gist er við vatn. Það fer eftir því hvar og hvenær farið er í hike-ið í hverju það felst hverju sinni, þið getið t.d. gengið, hjólað, klifrað, siglt, róið, skíðað eða skautað.
- ☐ Þú þarft að taka virkan þátt undirbúningi, t.d. að setja saman útbúnaðarlista, velja leið, ferðamáta, gististað og matseðil.
- ☐ Að ferð lokinni er mikilvægt að þú setjist niður með flokknum/sveitinni þinni og þið metið hvernig til tókst, t.d. hvað gekk vel og hvað þarf að gera betur næst. Til að hjálpa þér að rifja upp er gott að taka myndir og skrifa niður hugmyndir og hugsanir á meðan ferðinni stendur.

UPP Á FJALLI

Að vera úti í náttúrunni í hike-i eða í tjaldbúð getur verið stór áskorun. Það krefst góðrar skipulagningar, samvinnu og þess að þú getir tekið ábyrgð á sjálfum þér. Að auki getur það verið mjög ólíkt eftir árstíð og staðsetningu hverju sinni. „Úti“ færnimerkin eru fimm, þau eru fyrir öll aldursstig og eru breytileg eftir umhverfinu. Veldu eitt þeirra til að vinna að, eða bara öll (en þó bara eitt í einu).

Reynir á: • Samvinnu • Samskipti • Náttúruvitund • Að hugsa vel um eigin líkama
• Líkamlega burði • Sjálfsvitund og sjálfsálit

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Upp á fjalli“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að taka þátt í hike-i þar sem gist er á fjalli. Það fer eftir því hvar og hvenær farið er í hike-ið í hverju það felst hverju sinni, þið getið t.d. gengið, hjólað, klifrað, siglt, róið, skíðað eða skautað.
- ☐ Þú þarft að taka virkan þátt undirbúningi, t.d. að setja saman útbúnaðarlista, velja leið, ferðamáta, gististað og matseðil.
- ☐ Að ferð lokinni er mikilvægt að þú setjist niður með flokknum/sveitinni þinni og þið metið hvernig til tókst, t.d. hvað gekk vel og hvað þarf að gera betur næst. Til að hjálpa þér að rifja upp er gott að taka myndir og skrifa niður hugmyndir og hugsanir á meðan ferðinni stendur.

ÚTI Í SKÓGI

Að vera úti í náttúrunni í hike-i eða í tjaldbúð getur verið stór áskorun. Það krefst góðrar skipulagningar, samvinnu og þess að þú getir tekið ábyrgð á sjálfum þér. Að auki getur það verið mjög ólíkt eftir árstíð og staðsetningu hverju sinni. „Úti“ færnimerkin eru fimm, þau eru fyrir öll aldursstig og eru breytileg eftir umhverfinu. Veldu eitt þeirra til að vinna að – eða bara öll (en þó bara eitt í einu).

Reynir á: • Samvinnu • Samskipti • Náttúruvitund • Að hugsa vel um eigin líkama
• Líkamlega burði • Sjálfsvitund og sjálfsálit

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Úti í skógi“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að taka þátt í hike-i þar sem gist er í skógi. Það fer eftir því hvar og hvenær farið er í hike-ið í hverju það felst hverju sinni, þið getið t.d. gengið, hjólað, klifrað, siglt, róið, skíðað eða skautað.
- ☐ Þú þarft að taka virkan þátt undirbúningi, t.d. að setja saman útbúnaðarlista, velja leið, ferðamáta, gististað og matseðil.
- ☐ Að ferð lokinni er mikilvægt að þú setjist niður með flokknum/sveitinni þinni og þið metið hvernig til tókst, t.d. hvað gekk vel og hvað þarf að gera betur næst. Til að hjálpa þér að rifja upp er gott að taka myndir og skrifa niður hugmyndir og hugsanir á meðan ferðinni stendur.

ÚTI Í BÆ

Að vera úti í náttúrunni í hike-i eða í tjaldbúð getur verið stór áskorun. Það krefst góðrar skipulagningar, samvinnu og þess að þú getir tekið ábyrgð á sjálfum þér. Að auki getur það verið mjög ólíkt eftir árstíð og staðsetningu hverju sinni. „Úti“ færnimerkin eru fimm, þau eru fyrir öll aldursstig og eru breytileg eftir umhverfinu. Veldu eitt þeirra til að vinna að eða bara öll (en þó bara eitt í einu).

Reynir á: • Samvinnu • Samskipti • Náttúruvitund • Að hugsa vel um eigin líkama
• Líkamlega burði • Sjálfsvitund og sjálfsálit

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Úti í bæ“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að taka þátt í hike-i þar sem gist er í bæ. Það fer eftir því hvar og hvenær farið er í hike-ið í hverju það felst hverju sinni, þið getið t.d. gengið, hjólað, klifrað, siglt, róið, skíðað eða skautað.
- ☐ Þú þarft að taka virkan þátt undirbúningi, t.d. að setja saman útbúnaðarlista, velja leið, ferðamáta, gististað og matseðil.
- ☐ Að ferð lokinni er mikilvægt að þú setjist niður með flokknum/sveitinni þinni og þið metið hvernig til tókst, t.d. hvað gekk vel og hvað þarf að gera betur næst. Til að hjálpa þér að rifja upp er gott að taka myndir og skrifa niður hugmyndir og hugsanir á meðan ferðinni stendur.

ÚTI Í SNJÓNUM

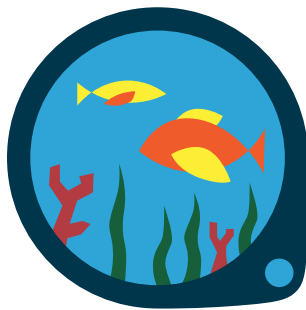

Að vera úti í náttúrunni í hike-i eða í tjaldbúð getur verið stór áskorun. Það krefst góðrar skipulagningar, samvinnu og þess að þú getir tekið ábyrgð á sjálfum þér. Að auki getur það verið mjög ólíkt eftir árstíð og staðsetningu hverju sinni. „Úti“ færnimerkin eru fimm, þau eru fyrir öll aldursstig og eru breytileg eftir umhverfinu. Veldu eitt þeirra til að vinna að eða bara öll (en þó bara eitt í einu).

Reynir á: • Samvinnu • Samskipti • Náttúruvitund • Að hugsa vel um eigin líkama
• Líkamlega burði • Sjálfsvitund og sjálfsálit

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Úti í snjónum“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að taka þátt í hike-i þar sem gist er út í snjónum. Það fer eftir því hvar og hvenær farið er í hike-ið í hverju það felst hverju sinni, þið getið t.d. gengið, hjólað, klifrað, siglt, róið, skíðað eða skautað.
- ☐ Þú þarft að taka virkan þátt undirbúningi, t.d. að setja saman útbúnaðarlista, velja leið, ferðamáta, gististað og matseðil.
- ☐ Að ferð lokinni er mikilvægt að þú setjist niður með flokknum/sveitinni þinni og þið metið hvernig til tókst, t.d. hvað gekk vel og hvað þarf að gera betur næst. Til að hjálpa þér að rifja upp er gott að taka myndir og skrifa niður hugmyndir og hugsanir á meðan ferðinni stendur.

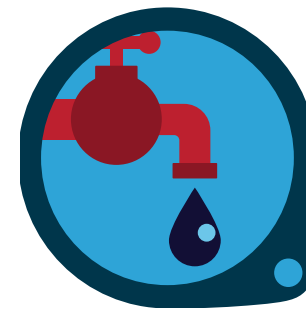
Á KAFI

Með því að vinna að “Á kafi” munt þú læra um vistkerfi vatna og hvernig þau virka. Þú rannsakar líf í vatni og allt sem má finna í því, þar á meðal muntu kanna plönturnar og dýrin sem lifa í vatninu og kynnst þeim skilyrðum sem þarf til að líf þrífist í vatni.

Reynir á: • Náttúruvitund • Náttúrulæsi • Gagngnýna hugsun

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Á Kafi“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þekkja vötn í þínu nágrenni og hvaða lífverur er helst að finna í þeim. Þar sem þetta er mjög breytilegt eftir því hvar þú býrð dæmir skátaforingi þinn um hvaða tegundir plantna, fiska og annarra dýra þér beri að þekkja. Þú þarft einnig að kunna að finna upplýsingar um aðrar lífverur sem þú kannt að finna í vatni.
- ☐ Heimsækja eitthvað vatnasvæði í þínu nágrenni og kanna hvað sé að finna í því vatni.
- ☐ Rannsaka og þekkja alla þrjá fasa vatns (ís, vatn, eimur).
- ☐ Hafa grunnþekkingu á hringrás vatns.

VATN

Með því að vinna að færnimerkinu “Vatn” dýpkar skátinn skilning sinn á vatni og áhrifum þess en vatn er að finna allstaðar í kringum okkur. Skátinn öðlast skilning á því hvernig vatn hefur áhrif á líf fólks með ólíkum hætti, og skoðar hvernig vatn er forsenda lífs á jörðu og hvaða áhrif aðgengi að vatni

Reynir á: • Náttúruvitund • Náttúrulæsi • Gagngnýna hugsun

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Vatn“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Læra um vatnsvinnslu og hvernig við hreinsum vatn.
- ☐ Kannið neyslu vatns. Ígrundið hvernig við notum vatn, hvaðan vatnið kemur og hvernig við getum minnkað vatnsneyslu, og breytt vatnsneyslu okkar.
- ☐ Ígrundið hvernig vatn hefur áhrif á mannkynið og líf annarra lífvera í heiminum.
- ☐ Kannið hvernig vatnsaðgengi og notkun vatns er annarstaðar í heiminum. Hver er munurinn á Íslandi, hvað reiðir fólk sig á annarstaðar í heiminum og er möguleiki á að bæta þær aðstæður?
- ☐ Veljið sérsvið vatnsáhrifa og kannið saman í flokknum/sveitinni. T.d. dreifingu neysluvatns, umgengni um vatnsból, áhrif vatns á veðurfar eða ofauðgun vatns.

RÓÐUR

Með róðri má auðveldlega kanna allskyns vatnasvæði. Á róðrabátum er hægt að ferðast um bæði djúp vötn sem grunn en á kajak eða kanó er í raun hægt að sigla um höfin sjö. Með því að vinna að “Róður” færnimerkinu munt þú læra grunninn í róðri og siglingum smábáta.

Reynir á: • Gagngnýna hugsun • Að hugsa vel um eigin líkama • Líkamlega burði

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Róður“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Að kunna siglinga- og umgengnisreglur róðrabáta, svo sem öryggisreglur, jafnt á vatni sem á landi
- ☐ Þekkja eiginleika kajaka og kanóa á vatni og hvernig skuli bregðast við ef bátinum veltur eða ef þú dettur um borð úr bátinum.
- ☐ Þekkja hvaða búnað þú þarfnast við róður og kunna að nota búnaðinn.
- ☐ Sýna að þú hefur náð svo góðum tökum á róðri að þú getur örugglega siglt og stýrt kajak og kanó í vatni

NÝLIÐUN

Það er vera skáti er án nokkurs vafa það skemmtilegasta og svalasta sem fyrirfinnst í allri veröldinni. Þetta vitum við sem erum þegar skátar en er það ekki synd hvað það eru margir sem vita ekki þessu augljósu sannindi og hafa aldrei haft tækifæri á að uppgötva það? Með því að fá fleiri til liðs við skátahreyfinguna þá fá fleiri að taka þátt í fjörinu og það verður sjálfkrafa enn skemmtilegra fyrir okkur hin.

Reynir á: • Samskipti • Samfélagsvirkni • Eigin Gildi

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Nýliðun“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Gera áætlun um það hvernig hægt er að fjölga skátum og foringjum í flokknum þínum, sveitinni eða félaginu.
- ☐ Taka þátt í að skipuleggja og framkvæma alla þá viðburði sem þið settuð í áætlunina ykkar.
- ☐ Taka virkan þátt í markaðssetningu á skátastarfi í skólanum þínum með því að t.d. hengja upp auglýsingaspjöld eða ræða um skátastarf við aðra.

VEÐUR

Útivist er meginþáttur skátaaðferðarinnar og því öllum skátum mikilvæg. Eitthvað sem getur haft gífurleg áhrif á reynslu okkar af útivist eru hin mismunandi veðurskilyrði. Flestir gá eingöngu til veðurs til að ákveða hvernig yfirhöfn eigi að nota hverju sinni. En hversu mikið veistu í raun um veðrið? Og hvernig áttu að undirbúa þig til að upplifun þín af útivistinni verði jákvæð hvort sem það er ausandi rigning, snjóbylur eða glampandi sól?

Reynir á: • Náttúruvitund • Náttúrulæsi • Gagngrýna hugsun

Kröfur: Til að fá færniþerkið „Veður“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þekkja hin ólíku veðurskilyrði og hvernig þau hafa áhrif á líkamann. Þegar talað er um hin ólíku veðurskilyrði er t.d. verið að tala um kulda, hita, vind, úrkomustig, lægðir, hæðir, raka og eldingar.
- ☐ Þekkja hvaða þættir hafa áhrif á veðurskilyrði, hvaða upplýsingar má fá úr veðurfréttum og hvernig beri að túlka þær.
- ☐ Sýna að þú kunnir að bregðast við hinum ýmsu veðurskilyrðum með því að haga klæðaburði, búnaði eða sjálfu verkefninu í samræmi við þau.
- ☐ Kunna skil á þeim upplýsingum um veður sem birtast í náttúrunni. T.d. þekkja óveðurský í sjón og kunna að mæla vindátt og janvel vindstig.

STARSÝNT

Sem skátar verjum við miklum tíma undir berum himni. Þá er ekki óalgengt að fólk virði fyrir sér þá ljósadýrð sem hangir í háloftunum yfir þeim. Í margar aldir hefur mannkynið velt þessum ljóstýrum fyrir sér og slegið fram allskyns misgáfulegum kenningum. Með „Starsýnt“ munt þú kanna himinhvolfin og læra skil á helstu fyrirbærum sem þar eru að finna; stjörnumerkjum, sólkerfum, plánetum eða öðrum gestum sem eiga leið um himinhvolfið.

Reynir á: • Náttúruvitund • Náttúrulæsi • Gagngrýna hugsun

Kröfur: Til að fá færniþerkið „Starsýnt“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þekkja muninn á stjörnum, stjörnuþokum, plánetum, loftsteinum, gervitunglum, flugvélum og norðurljósum.
- ☐ Þekkja gang jarðar um sólu og hvaða áhrif hann hefur á árstíðaskipti og lengd daga.
- ☐ Geta staðsett pólstjörnuna á himni og þekkja gagnsemi og takmarkanir hennar til rötunnar.
- ☐ Geta þekkt 3 ólík stjörnumerki og sagt frá þeim stjarnfræðilegu fyrirbærum sem mynda þau ásamt tilkomu nafnsins eða tengingu stjörnumerkisins við það.
- ☐ Þekkja tunglmánuðinn, kvartilaskipti á tunglinu og hvenær það vex og dvín. Þekkja flóðkrafta tunglsins og skilja hví tvö flóð verða á hverjum sólarhring.

LÍFSSKOÐUN

Heimurinn er stór og það er oft erfitt að vita hvað maður vill, hvaðan allt kemur eða hvernig maður eigi að haga sínu eigin lífi. Skátastarf hvetur þig til að líta innávið og reyna að svara stóru spurningunum um lífið og tilveruna.

Reynir á: • Eigin gildi • Eigin tilvist • Skilning fyrir samfélaginu/heiminum

Kröfur: Til að fá færniþerkið „Lífsskoðun“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

- ☐ Þú þarft að ígrunda jörðina, alheiminn og hvernig allt varð til.
- ☐ Hefur trú/lífsskoðun þín e.t.v. haft áhrif á skátastarf þitt? Á hvaða hátt? Taktu þér góðan tíma í verkefnið og ígrundaðu vandlega hvers þú hefur orðið vísari.
- ☐ Hér eru nokkrar tillögur til að hjálpa þér að lýsa trú/lífsskoðun þinni og kynnast trú/lífsskoðunum annarra: Finndu textabrot, ljóð, lag eða atriði í kvikmynd eða sjónvarpsþætti sem þér finnst lýsa vel þinni lífsskoðun og hvernig þú vilt haga þínu lífi. Deildu því með öðrum í flokknum/sveitinni þinni og ræðið og rökstyðjið valið.
- ☐ Að auki skaltu velta fyrir þér eftirfarandi spurningum og kannaðu hvað þeim, sem aðhyllast aðra lífsskoðun en þú, finnst um þær:
- ☐ Á hvað trúir þú?
- ☐ Hvað er gott í þinni trú/lífsskoðun?
- ☐ Hvað í þinni trú/lífsskoðun færir þér hamingju?
- ☐ Er eitthvað sem hindrar þig í að hafa þessa trú/lífsskoðun?
- ☐ Er til guð/ir?
- ☐ Hvað gerist þegar við deyjum?
- ☐ Athugaðu hversu marga þú þekkir sem aðhyllast aðra trú/lífsskoðun en þú, vinir, skólafélagar, nágrannar o.s.frv. Taktu viðtöl við einhverja tvo þeirra sem eru virkir í sinni trú/lífsskoðun og leggðu fyrir þau spurningarnar að ofan. Kynntu niðurstöðurnar fyrir flokknum/sveitinni þinni. Talaðu við einhvern af annarri kynslóð (foreldrar eða afar/ömmur) hvernig lífið var þegar þau voru á þínum aldri. Á hvað trúðu þau? Hefur eitthvað breyst síðan þá?

HNÍFURINN

Hnífur er öflugt, fjölnota verkfæri sem getur einnig verið hættulegt sé óvarlega farið. Best er að gera verkefni séu sem eru líkust raunverulegum aðstæðum svo ljóst sé hvenær sé við hæfi að beita hnífnum og þá hvernig. T.d. með því að nota hann til að undirbúa öll stig varðelds, skera bönd/reipi í súrringar eða til að skera út tótem. Það að fá að bera merkið segir meira um þroska og ábyrgð skátans en þekkingu hans á notkun hans.

Það er í höndum skátaforingjans að meta hvort skátinn hafi öðlast þá þekkingu og sýni þá ábyrgð sem þarf til að nota hnífinn í skátastarfi.

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Hnífurinn“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

☐ Hvernig nota skal hníf án þess að slasa sjálfan þig eða aðra.	☐ Þekkja til helstu laga um hnífa og notkun þeirra.
☐ Hvernig á að afhenda öðrum hníf og ganga frá honum eftir notkun.	☐ Vita hvað mismunandi hlutar hnífa kallast.
☐ Sýna fram á rétta meðhöndlun hans hann skemmist síður eða ryðgi.	☐ Kunna að brýna hnífinn.
	☐ Tálga eitthvað nytsamlegt á öruggan máta (sem foringinn þinn hefur samþykkt fyrirfram).

SÖGIN OG ÖXIN

Sög og öxi eru öflug, fjölnota verkfæri sem geta einnig verið hættulegt sé óvarlega farið. Til að öðlast færnimerkið „Sögin og öxin“ þarf að leysa ákveðin verkefni sem ætlað er að auka þekkingu og skilning skátans á því hvernig meðhöndla skal þau á öruggan hátt.

Verkefnin eru bæði verklegar æfingar og samræður um það hvað beri að hafa í huga hverju sinni. Best er ef verkefnin séu sem líkust raunverulegum aðstæðum svo ljóst sé hvenær sé við hæfi að beita verkfærunum og þá hvernig. T.d. með því að höggva eldivið til að gera varðeld eða að fella minni tré við grysjun.

Kröfur: Til að fá færnimerkið „Sögin og öxin“ þarftu að þekkja til og geta sýnt flokknum þínum og foringja eftirfarandi:

☐ Hvernig nota skal sög og öxi án þess að slasa sjálfan þig eða aðra.	☐ Vita hvernig á að geyma verkfærin þegar þau eru ekki í notkun (t.d. yfir nótt í útilegu eða þegar þau eru sett í geymslu).
☐ Vita hvernig á að ganga frá verkfærunum svo auðvelt sé að flytja þau án þess að þau skemmist eða skemmi aðra hluti.	☐ Kunna að brýna öxi og skipta um blað í sög.
☐ Þekkja mismunandi hluta sagar og axar.	☐ Kunna að nota öxi til að höggva til greinar eða trjádrumba og búa til eitthvað nytsamlegt úr þeim.

